

Sygn. akt I ACa 210/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 września 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący – Sędzia Katarzyna Jakubowska - Pogorzelska

po rozpoznaniu w dniu 23 września 2022 r. w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa Banku (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W.

przeciwko A. T. (1), D. T., A. W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 15 grudnia 2021 r., sygn. akt I C 571/16

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że w punkcie pierwszym oddala powództwo, w punkcie trzecim w ten sposób, że obciąża kosztami procesu w całości Bank (...) spółkę akcyjną w W., pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu w Sądzie Okręgowym w Warszawie;

2. zasądza od Banku (...) spółki akcyjnej w W. na rzecz A. T. (1), D. T. i A. W. kwotę 9100 zł (dziewięć tysięcy sto złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Katarzyna Jakubowska - Pogorzelska

Sygn. akt I ACa 210/22

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 11 kwietnia 2016 roku wniesionym w postępowaniu nakazowym Bank (...) S.A. w W. domagał się zasądzenia solidarnie od A. T. (1), D. T. i A. W. na swoją rzecz kwoty 207.014,15 CHF wraz z odsetkami umownymi za opóźnienie w wysokości czterokrotności obowiązującej stopy kredytu lombardowego NBP, ale nie wyższymi niż odsetki maksymalne za opóźnienie: od dnia 21 stycznia 2016 roku do dnia poprzedzającego dzień złożenia powództwa do dnia zapłaty – od kwoty 198.976,34 CHF; od dnia złożenia powództwa do dnia zapłaty – od kwoty 207.014,15 CHF. Strona powodowa wniosła także o zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W dniu 21 kwietnia 2016 roku Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie o sygn. I Nc 138/16 wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, orzekając zgodnie z żądaniem pozwu.

Pozwani wniesli w dniu 16 maja 2016 roku (data wpływu) zarzuty od powyższego nakazu zapłaty, domagając się oddalenia powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Postanowieniem z dnia 20 listopada 2019 roku Sąd Okręgowy w Warszawie uchylił nakaz zapłaty.

Wyrokiem z dnia 15 grudnia 2021 roku Sąd Okręgowy w Warszawie, uwzględniając powództwo w części, zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwotę 147.986,13 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 27 lutego 2016 roku do dnia zapłaty oraz orzekł o kosztach procesu.

Sąd ustalił, że w dniu 1 sierpnia 2006 roku pomiędzy A. W., A. T. (1) i D. T., a Bankiem (...) S.A. z siedzibą w K. (obecnie: Bankiem (...) S.A. z siedzibą w W.) zawarta została umowa kredytu hipotecznego nr (...) - (...).

W § 1 pkt. 13 umowy wskazano, iż LIBOR to stawka LIBOR ((...)) dla terminów 1M, 3M, 6M, 12M z rynku międzybankowego podawana na stronie (...) serwisu (...) z godziny 11.00 czasu londyńskiego, ustalana przez (...) ((...)), przyjęta w Banku jako stopa referencyjna dla potrzeb ustalania oprocentowania kredytów w walutach wymienialnych: USD, CHF, EUR.

Na podstawie § 2 ust. 1 umowy Bank udzielał kredytobiorcom na warunkach określonych w umowie oraz Regulaminie kredytowania osób fizycznych w Banku (...) S.A. w K. nie objętych ustawą o kredycie konsumenckim, kredytu w wysokości 252.891,04 CHF, a kredytobiorcy zobowiązali się do wykorzystania i zwrotu kredytu wraz z odsetkami zgodnie z warunkami niniejszej umowy. Bank udzielał kredytobiorcom kredytu na okres od dnia 1 sierpnia 2006 roku do dnia 20 sierpnia 2036 roku. (ust. 3) Ostateczny termin spłaty kredytu miał przypadać na dzień 20 sierpnia 2036 roku (ust. 4) Bank oświadczył, że postawi do dyspozycji kredytobiorców środki po spełnieniu warunków określonych w umowie. W przypadku niespełnienia warunków wskazanych w umowie, Bank miał nie być zobowiązany do postawienia środków do dyspozycji kredytobiorców. (ust. 5)

Kredyt miał być przeznaczony na zakup na rynku wtórnym lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w W. przy ulicy (...) oraz koszty transakcji. (ust. 7) Spłata rat kapitałowo – odsetkowych miała przypadać na każdy 20 dzień miesiąca. (ust. 8)

W dniu sporządzenia umowy roczna stopa oprocentowania kredytu wyniosła 3,86%. W związku z tym w dniu sporządzenia umowy roczna rzeczywista stopa oprocentowania wyniosła 4,30%. (§ 5 ust. 1) Roczna stopa oprocentowania kredytu stanowiła sumę stawki LIBOR dla terminów 6-miesięcznych i marży w wysokości 2,15%. Wskazany poziom marży miał obowiązywać w okresie przejściowym tj. uzyskania przez Bank odpisu z KW potwierdzającego prawomocny wpis hipoteki na rzecz Banku. Po przedłożeniu odpisu z KW, który potwierdził prawomocny wpis hipoteki na rzecz Banku, z uwzględnieniem postanowień ust. 4 marża miała ulec obniżeniu o 0,90 p.p. i wynosić miała 1,25%. (§ 5 ust. 2) Oprocentowanie kredytu stanowiące podstawę naliczenia odsetek ustalane miało być jako suma stawki LIBOR dla terminów 6 – miesięcznych z przedostatniego dnia roboczego przed uruchomieniem kredytu i marży określonej w ust. 2 i mogła różnić się od wartości podanej w ust. 1. (§ 5 ust. 5) O wysokości oprocentowania Bank miał zawiadomić kredytobiorców pisemnie w terminie 14 dni od dnia uruchomienia kredytu lub pierwszej transzy. (§ 5 ust. 6) Oprocentowanie kredytu miało ulegać zmianie w zależności od zmiany stopy LIBOR określonej w ust. 2. (§ 5 ust. 7) Zmiana wysokości oprocentowania dla kolejnych 6-miesięcznych okresów obrachunkowych miała następować w analogicznej dacie od daty uruchomienia kredytu, odpowiednio co sześć miesięcy – według stawki LIBOR 6M z przedostatniego dnia roboczego przed rozpoczęciem kolejnego okresu obrachunkowego. (§ 5 ust. 8) O zmianach oprocentowania Bank miał zawiadamiać kredytobiorców pisemnie w terminie 14 dni roboczych wskazując datę, od której zmiana ta obowiązuje. Zawiadomienie miało stanowić integralną część umowy kredytu. Zmiana wysokości stopy procentowej nie stanowiła zmiany warunków umowy. (§ 5 ust. 9) W związku z zaciągnięciem kredytu oprocentowanego według zmiennej stopy procentowej, kredytobiorcy oświadczyli, że jest im znane oraz wyjaśnione przez Bank ryzyko zmiany stopy procentowej i są świadomi ponoszenia przez siebie tego ryzyka. (§ 5 ust. 10) Na wniosek kredytobiorców możliwa była zmiana rodzaju oprocentowania ze stopy zmiennej na

stopę stałą. Zmiana rodzaju oprocentowania wymagała zawarcia aneksu do umowy kredytu. Za czynności związane ze zmianą oprocentowania Bank miał pobierać prowizję zgodnie z aktualnie obowiązującą Taryfą opłat i prowizji Banku (...) dla Klientów Indywidualnych. (§ 5 ust. 11)

Strony umowy ustaliły, że w okresie spłaty kredyt będzie spłacany w równych ratach miesięcznych obejmujących kapitał i odsetki, przy czym w miarę spłaty zadłużenia udział odsetek w racie kredytu miał maleć, a kapitał wzrastać (tzw. raty annuitetowe). (§ 10 ust. 6) Zmiana harmonogramu spłat na skutek zmiany wysokości oprocentowania nie wymagała zawarcia aneksu do umowy kredytu. O nowej wysokości spłat Bank miał zawiadomić kredytobiorców pisemnie w terminie 14 dni roboczych od dnia dokonania zmiany wskazując datę, od której zmiana ta obowiązuje. Zawiadomienie stanowiło integralną część umowy kredytu. (§ 10 ust. 7) Strony umowy ustaliły, że spłaty zadłużenia będą dokonywane poprzez obciążenie rachunku kredytobiorców, do którego kredytobiorcy wystawią pełnomocnictwo i z którego Bank będzie pobierał środki na spłatę zadłużenia w kwotach i terminach wynikających z zawartej umowy kredytu. Pełnomocnictwo do dysponowania rachunkiem w ww. zakresie stanowiło załącznik nr 4 do umowy kredytu. (§ 10 ust. 8) Strony umowy ustaliły, że spłata kredytu następuje w złotych – zgodnie z zasadami określonymi w załączniku nr 7 do umowy kredytu. (§10 ust. 9)

Bank mógł na pisemny wniosek kredytobiorców dokonać zmiany waluty udzielonego kredytu na kredyt w PLN. Swoją decyzję Bank uzależniał od pozytywnej oceny zdolności kredytowej kredytobiorców. (§ 12 ust. 2)

W sprawach nieuregulowanych niniejszą umową zastosowanie miały mieć przepisy kodeksu cywilnego i ustawy prawo bankowe. (§ 24)

Kredytobiorcy oświadczyli, że zapoznali się ze wszystkimi warunkami niniejszej umowy, postanowieniami regulaminu kredytowania osób fizycznych w Banku (...) S.A. nie objętych ustawą o kredycie konsumenckim oraz wyciągiem z aktualnie obowiązującej taryfy opłat i prowizji Banku (...) dla klientów indywidualnych i wyrażają na nie zgodę. (§ 25 ust. 3)

Integralną część niniejszej umowy w postaci załączników stanowiły m.in.: wniosek o wypłatę kredytu – załącznik nr 1; harmonogram wypłaty kredytu oraz warunki wypłaty – załącznik nr 2; zabezpieczenie spłaty części kredytu wynikającej z przekroczonego standardowego poziomu wskaźnika (...) załącznik nr 3; pełnomocnictwo do dysponowania środkami na rachunku bankowym/do zawierania ubezpieczenia nieruchomości oraz umów cesji wierzytelności z tych umów na rzecz Banku – załącznik nr 4; inne prawa i zobowiązania stron umowy – załącznik nr 5; oświadczenie o poddaniu się egzekucji – załącznik nr 6; postanowienie dotyczące kredytów walutowych – załącznik nr 7. (§ 25)

A. T. (1), D. T. i A. W. zaprzestali spłaty rat kredytu.

Pismem z dnia 26 marca 2015 roku Bank (...) S.A. z siedzibą w W. wypowiedział A. T. (1), D. T. i A. W. umowę kredytu z dnia 1 sierpnia 2006 roku o nr (...) - (...) z uwagi na brak spłaty zadłużenia przeterminowanego.

Pismem z dnia 5 lutego 2016 roku Bank (...) S.A. z siedzibą w W. wezwał A. T. (1), D. T. i A. W. do zapłaty wymagalnej należności, w tym 198.976,34 CHF (należność główna), 8.037,81 złotych (odsetki od dnia 22 grudnia 2014 roku do dnia 20 stycznia 2015 roku), 805,05 CHF (dalsze odsetki). A. T. (1) i D. T. odebrały wezwanie w dniu 19 lutego 2016 roku, zaś przesyłka skierowana do A. W. nie została podjęta w terminie.

A. T. (1), D. T. i A. W. z tytułu umowy kredytowej z dnia 1 sierpnia 2006 roku o nr (...) - (...) wpłacili na rzecz Banku (...) S.A. z siedzibą w W. kwotę 104.904,91 CHF.

Sąd dokonał ustalił stan faktyczny na podstawie dołączonych do akt sprawy dokumentów. Uznał za wiarygodne zeznania świadka G. K., jednak ocenił je jako niewnoszące istotnych szczegółów do niniejszej sprawy, ponieważ świadek nie miał wiedzy, jakie informacje zostały w rzeczywistości przekazane powodom, w tym na temat mechanizmu ustalania kursu CHF.

Dla Sądu nieprzydatne okazały się opinie biegłych sądowych: P. K. oraz J. M., pomimo stwierdzenia nieważności umowy kredytowej.

Za wiarygodne Sąd ocenił zeznaniom powodów: A. T. (1) i D. T., podnosząc, że były one jasne, spójne i logiczne i znajdują potwierdzenie w dokumentach, bądź ich kserokopiach, które zostały przedstawione przez strony niniejszego postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, że roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia na podstawie umowy kredytowej nr (...) z dnia 1 sierpnia 2006 roku było zasadne. Badając umowę pod kątem abuzywności, uznał, że zapisy umowne dotyczące indeksacji (waloryzacji) kwoty kredytu, indeksacji (waloryzacji) rat kredytu i przesłanek zmiany wysokości oprocentowania kredytu stanowią niedozwolone klauzule umowne w rozumieniu przepisu art. 385⁽¹⁾ k.c. i w związku z tym nie wiążą konsumenta i nie wywierają skutków *ex tunc*, tj. już od momentu zawarcia umowy. Nie jest możliwe wykonywanie przedmiotowej umowy. Po usunięciu spornych postanowień umownych odnoszących się do kursu waluty obcej CHF, postanowienia umowy nie pozwalają na zastosowanie jakiegokolwiek innego wskaźnika, który zastąpiłby odniesienie do kursu CHF. Ponieważ postanowienia spornej umowy były w stosunku do pozwanych bezskuteczne od momentu jej zawarcia, nie byli oni zobowiązani do świadczenia na rzecz powoda rat na podstawie spornej umowy, gdyż. Sąd ustalił przesłankowo nieważność umowy kredytowej z dnia 1 sierpnia 2006 roku o nr (...) (...).

Skutkiem ustalenia nieważności umowy kredytu w całości było uznanie, że spełnione przez obie strony świadczenia nie miały oparcia w łączącej strony umowie (art. 405 k.c., art. 410 § 1 k.c.). Sąd przyjął teorię salda, zasądzając od A. T. (1), D. T. i A. T. (2) solidarnie na rzecz Banku (...) S.A. z siedzibą w W. kwotę 147.986,13 CHF, stanowiącą różnicę pomiędzy kwotą oddaną kredytobiorcom do dyspozycji (252.891,04 CHF) a kwotą zwróconą przez kredytobiorców (104.904,91 CHF).

Rozstrzygnięcie o odsetkach ustawowych za opóźnienie, Sąd oparł na treści art. 481 k.c. (w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 2016 roku). Miał na względzie okoliczność, że roszczenie o zwrot świadczenia nienależnego ma charakter świadczenia nieterminowego i w tym przypadku decyduje wezwanie do zapłaty. Powód wzywał pozwanych do zapłaty pismem z dnia 5 lutego 2016 roku, wobec czego odsetki od zasądzonej kwoty liczyć od dnia następnego po upływie terminu wynikającego z wezwania, tj. 27 lutego 2016 roku do dnia zapłaty. W pozostałym zakresie Sąd powództwo oddalił.

O kosztach procesu orzekł zgodnie z art. 108 § 1 k.c. oraz art. 98 § 1 k.p.c.

Pozwani zaskarżyli powyższy wyrok w części uwzględniającej powództwo oraz rozstrzygnięcie o kosztach procesu, zarzucając naruszenie:

1) art. 327¹ § 1 pkt 1 k.p.c. poprzez niewskazanie dowodów, na których Sąd oparł swoje ustalenie co do wypłaty pozwanym przez Bank tytułem kredytu udzielonego na podstawie umowy sumę 252.891,04 CHF;

2) art. 233 § 1 k.p.c., poprzez wyprowadzenie ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, wniosków z niego niewynikających a nadto sprzecznych z zasadami logicznego rozumowania, poprzez przyjęcie, że Bank wypłacił pozwanym sumę 252.891,04 CHF tytułem kredytu udzielonego na podstawie umowy kredytu hipotecznego nr (...) (...) zawartej między pozwanymi a Bankiem (...) S.A. z siedzibą w K. w dniu 1 sierpnia 2006 roku, podczas gdy ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności załączonych do pozwu wniosku o wypłatę kredytu z 7 sierpnia 2006 r. oraz potwierdzenia wykonania dyspozycji z 7 sierpnia 2006r., a także zgodnych twierdzeń powoda i pozwanych wynika jednoznacznie, że Bank wypłacił pozwanym tytułem kredytu przyznanego na podstawie ww. umowy środki pieniężne w walucie polskiej,

3) art. 233 § 1 k.p.c., poprzez wyprowadzenie ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wniosków z niego niewynikających, poprzez przyjęcie, że pozwani wpłacili na rzecz powoda, z tytułu realizacji umowy kredytu

hipotecznego nr (...) - (...) zawartej między Pozwanymi a Bankiem (...) S.A. z siedzibą w K. w dniu 1 sierpnia 2006 roku, kwotę 104.904,91 CHF, podczas gdy ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności z załączonej do pisma powoda z 28 września 2016r. listy operacji na rachunku nr (...) oraz zgodnych twierdzeń powoda i pozwanych wynika, że pozwani w okresie 1 sierpnia 2006 roku – 14 lipca 2006 roku spłacali kredyt, w związku z realizacją ww. umowy, w walucie polskiej,

4) art. 321 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., poprzez wydanie wyroku w zakresie nie objętym żądaniem, tj. zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda kwoty 147.986,13 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 27 lutego 2016 roku do dnia zapłaty tytułem obowiązku zwrotu przez pozwanych tej kwoty jako nienależnego świadczenia w związku z nieważnością umowy kredytu hipotecznego nr (...) - (...) zawartej między pozwanymi a Bankiem (...) S.A. z siedzibą w K. w dniu 1 sierpnia 2006 roku, mimo że powód domagał się zasądzenia kwoty pieniężnej z tytułu wykorzystania kredytu przyznanego na podstawie ww. umowy i wywodził powództwo w oparciu o założenie ważności tej umowy;

5) art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 455 i art. 120 § 1 k.c., poprzez zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda kwoty 147.986,13 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 27 lutego 2016 roku do dnia zapłaty tytułem obowiązku zwrotu przez pozwanych tej kwoty jako nienależnego świadczenia w związku z nieważnością umowy kredytu hipotecznego nr (...) - (...) zawartej między pozwanymi a Bankiem (...) S.A. z siedzibą w K. w dniu 1 sierpnia 2006 roku, mimo że powód do dnia zamknięcia rozprawy nie wezwał pozwanych do zwrotu kwoty pieniężnej wypłaconej pozwanym w związku z ww. umową jako nienależnego świadczenia, co w rezultacie oznaczało, że w dniu zamknięcia rozprawy roszczenie pozwanego o zwrot ww. kwoty nie było wymagalne i Sąd nie miał podstaw do zasądzenia tejże kwoty oraz odsetek ustawowych za opóźnienie od tej kwoty.

W konkluzji pozwani wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych kosztów procesu poniesionych przed Sądem pierwszej instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości podwójnej stawki minimalnej, a nadto o zasądzenie kosztów procesu poniesionych przez pozwanych w postępowaniu odwoławczym, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W odpowiedzi powód domagał się oddalenia apelacji oraz zasądzenia od pozwanych na jego kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanych okazała się uzasadniona, skutkując zmianą zaskarżonego wyroku i oddaleniem powództwa w całości.

Nietrafny okazał się podniesiony w apelacji strony pozwanej zarzut naruszenia art. 321 k.p.c., który został powiązany z twierdzeniem o błędnym uwzględnieniu przez Sąd Okręgowy roszczenia banku o rozliczenie świadczeń nienależnych w związku z nieważnością umowy kredytu, pomimo iż strona powodowa konsekwentnie domagała się zapłaty w związku z zaległością pozwanych i w konsekwencji wypowiedzeniem umowy kredytu przez bank, a zatem wywodząc swoje roszczenia z umowy, którą uznawała za ważną i skuteczną. Należy wskazać, że co do zasady nie była wykluczona ocena zasadności żądania zapłaty określonej kwoty na innej niż zgłoszona podstawie prawnej, jednak wymagało to od Sądu Okręgowego uprzedzenia stron o możliwości zmiany podstawy prawnej rozstrzygnięcia, wszakże przesłanki takiego roszczenia są zasadniczo odmienne od przesłanek roszczenia wywodzonego z umowy kredytu. Jak wynika z akt sprawy zarządzeniem z dnia 11 października 2021r., poprzedzającym wydanie wyroku w niniejszej sprawie, Sąd Okręgowy uprzedził strony o wzięciu pod uwagę przy orzekaniu także możliwości przesłankowego ustalenia nieważności umowy kredytowej z 1 sierpnia 2006r. oraz pouczył pozwanych, iż konsekwencją takiego orzeczenia jest rozliczenie stron, w tym konieczność zwrotu udostępnionego przez bank kapitału, roszczenia banku o zwrot wartości świadczenia, polegającego na umożliwieniu pozwanym korzystania z tego kapitału, a także ewentualnego roszczenia pozwanych o zwrot uiszczonych rat kapitałowo- odsetkowych w myśl zasady, iż w przypadku ustalenia przez sąd nieważności umowy strony zwracają sobie wzajemnie to co sobie świadczyły (k. 994). Sąd Okręgowy dopełnił zatem obowiązku względem

zasady równości stron procesu, uprzedzając strony o rozważanej nowej podstawie prawnej i umożliwiając stronom zajęcie stanowiska, z czego jednak ostatecznie żadna ze stron nie skorzystała. Zaniechanie stron w tym przedmiocie nie obciąża jednak Sądu orzekającego.

W związku z powyższym niesłusznie pozwani zarzucili naruszenie art. 321 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., poprzez wydanie wyroku w zakresie nie objętym żądaniem, tj. zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda kwoty 147.986,13 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie tytułem obowiązku zwrotu przez pozwanych tej kwoty jako nienależnego świadczenia w związku z nieważnością umowy kredytu hipotecznego nr (...) - (...), mimo że powód domagał się zasądzenia kwoty pieniężnej z tytułu wykorzystania kredytu przyznanego na podstawie ww. umowy i wywodził powództwo w oparciu o założenie ważności tej umowy.

Zasądzając na rzecz powoda kwotę 147.986,13 franków szwajcarskich, Sąd Okręgowy wskazał, że kwota kredytu wypłacona pozwanym opiewa na 252.891,04 CHF, zaś pozwani A. T. (1), D. T. i A. W. z tytułu umowy kredytowej z dnia 1 sierpnia 2006 roku wpłacili na rzecz Banku (...) S.A. z siedzibą w W. kwotę 104.904,91 CHF, stąd też zasądzona przez Sąd Okręgowy różnica wynosiła 147.986,13 CHF. Jakkolwiek powyższe okoliczności jedynie fragmentarycznie znalazły się wprost w przytoczonej przez Sąd Okręgowy podstawie faktycznej, to jednak nie powinno budzić wątpliwości, że pomimo iż zostały one w całości przywołane w dalszej części uzasadnienia dotyczącej rozważań prawnych, to w istocie stanowią one element czynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych.

W tej mierze rację mieli jednak pozwani co do tego, że Sąd Okręgowy pominął istotną dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczność, iż wypłata przez powoda kwoty kredytu na rzecz pozwanych nastąpiła w złotych polskich, jak również spłata rat kapitałowo-odsetkowych przez pozwanych następowała wyłącznie w walucie polskiej. Powyższe okoliczności wynikały wprost z zapisów umowy, nie były także kwestionowane przez strony, zatem Sąd Apelacyjny ujął je w ramy ustaleń faktycznych będących podstawą rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie. Opierając się na zgromadzonych w sprawie dokumentach Sąd Apelacyjny ustalił, że w myśl § 1 umowy dnia 1 sierpnia 2006r. bank udzielał kredytobiorcom na warunkach określonych w umowie oraz regulaminie kredytowania osób fizycznych w Banku (...) S.A., kredytu w wysokości 252 891,04 CHF, a kredytobiorcy zobowiązali się do wykorzystania i zwrotu kredytu wraz z odsetkami zgodnie z warunkami umowy. Z kolei wedle § 6 umowy z (k. 11) kredyt lub transza miały być wypłacone na podstawie wniosku kredytobiorcy o wypłatę kredytu złożonego najpóźniej na jeden dzień przed wypłatą kredytu. W § 10 pkt 9 strony ustaliły, że spłata kredytu następuje w złotych zgodnie z zasadami określonymi w załączniku nr 7 do umowy kredytu. Z wniosku z dnia 7 sierpnia 2006r. wynika, że kredytobiorcy wnioskowali o wypłatę kwoty 595 000 PLN na wskazany przez nich rachunek (k. 15), zaś bank w dniu 7 sierpnia 2006r dokonał na ich rzecz wypłaty 594 620 zł, stanowiącej równowartość kwoty 252 891,04 CHF według kursu 2.4251. Do tego dochodziła pobrana przez bank prowizja oraz ubezpieczenie kredytu wyrażone w CHF, jednak przeliczone na złote polskie według kursu przyjętego w umowie i Regulaminie (k. 16). Dokonywanie spłat w złotych polskich znajdowało odzwierciedlenie w wyciągach bankowych (k. 160-163), korespondencji z banku kierowanej do pozwanych (k. 397), załączonej do pisma powoda z 28.09.2016r. listy operacji na rachunku nr (...), ale także ze stanowisk stron wyrażonych w toku procesu, w tym stanowiska samego powoda podsumowanego w załączniku do protokołu (k. 324- 326). Taki sposób wypłaty korespondował z potrzebami pozwanych, którzy w swych zeznaniach jednoznacznie wskazali, że ze względu na zamiar nabycia nieruchomości na rynku polskim, zależało im na otrzymaniu środków w walucie polskiej. Wybór produktu finansowego w postaci kredytu denominowanego był zaś podyktowany korzystną ratą oraz zdolnością kredytową pozwanych dla tego rodzaju kredytu. Zeznania te zasługują na wiarę w zestawieniu z zasadami doświadczenia życiowego, logicznego rozumowania oraz przedłożonymi dokumentami.

Tym samym okoliczność wypłaty kwoty kredytu przez bank w złotych polskich, jak również jej spłaty przez pozwanych w walucie polskiej była okolicznością niesporną między stronami, aczkolwiek niezasadnie pominiętą przez Sąd Okręgowy. W powyższym zakresie Sąd Apelacyjny skorygował zatem ustalenia faktyczne Sadu Okręgowego, w pozostałym zakresie uznając jej za prawidłowe i przyjmując za podstawę rozstrzygnięcia. Wskazana okoliczność miała jednocześnie fundamentalne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, skutkując brakiem możliwości zasądzenia dochodzonej przez powoda kwoty w walucie obcej.

Należy zgodzić się z wypowiedziami judykatury, że kredyt denominowany lub indeksowany do waluty obcej to kredyt udzielony w złotych polskich, którego kwota – dla celów utrzymania jej wartości na realnym poziomie – jest odnoszona do waluty obcej (przeliczana na walutę obcą). Kredyt taki jest kredytem złotowym, z tym, że na skutek denominacji lub indeksacji, saldo kredytu wyrażane jest w walucie obcej, do której kredyt został denominowany lub indeksowany. W przypadku kredytu denominowanego, kwota kredytu – to jest konkretna kwota w złotych polskich – wyrażana jest w walucie obcej. Po ustaleniu salda kredytu w tejże walucie obcej umowa może przewidywać dokonanie wypłaty (uruchomienia) kredytu w walucie polskiej, po przeliczeniu salda kredytu wyrażonego w walucie obcej na złote polskie po kursie waluty z dnia uruchomienia kredytu (w niniejszej sprawie po kursie waluty ustalonym w banku na dwa dni robocze przed dniem wypłaty). W przypadku kredytu denominowanego lub indeksowanego do waluty obcej kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo–odsetkowych w walucie, do której kredyt został denominowany lub indeksowany lub w walucie polskiej, po przeliczeniu raty wyrażonej w walucie, do której kredyt denominowano lub indeksowano, według kursu wymiany waluty z dnia płatności raty. W wykonaniu umowy o kredyt denominowany/indeksowany nie dochodzi do faktycznego zakupu przez bank waluty i jej sprzedaży klientowi dokonującemu spłaty raty. Oznacza to, że wszelkie operacje wykonywane są jedynie „na papierze”, dla celów księgowych, natomiast do faktycznego transferu wartości dewizowych w którąkolwiek stronę nie dochodzi (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 7 maja 2013 roku, VI ACa 441/13, wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 14 maja 2015 roku, I ACa 16/15, postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z 19 października 2018 r., IV CSK 200/18). Także Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29.10.2019r (IV CSK 309/18 stwierdził, że „w analizowanej umowie zwraca uwagę to, że poza jednorazowym wskazaniem w niej franków szwajcarskich mających być walutą kredytu, więcej się o nich nie wspomina. Całe postępowanie związane z zawarciem oraz zrealizowaniem umowy ze strony kredytodawcy oraz świadczenie zapłaty kredytobiorcy stanowiące zwrot kredytu w ciągu lat obowiązywania umowy miało nastąpić w złotych. Umowa, jak podniósł Sąd w ogóle nie przewidywała możliwości oddania do dyspozycji kredytobiorcy kwoty kredytu wskazanej w umowie we frankach szwajcarskich ani też możliwości zwrotu kredytu w tej walucie. To sprawia, że podziеляjąc pogląd znajdujący się w zaskarżonym wyroku należy uznać, iż umowa kredytu hipotecznego zawarta między stronami była umową opiewającą na walutę polską z zamieszczoną w niej klauzulą waloryzacyjną. Sformułowanie umowy w taki sposób, że w pierwszym jej merytorycznym postanowieniu (§ 2 umowy) Bank kredytujący umieścił kwotę kredytu w CHF, wobec całej pozostałej treści umowy i jej załączników jest tylko niezaskłującym na ochronę kamuflażem rzeczywistych intencji tego Banku”

Postanowienie umowne dotyczące dokonywania przeliczenia wartości kwoty udzielonego kredytu na walutę obcą (np. CHF) są elementem klauzuli waloryzacyjnej w rozumieniu art. 358¹ § 2 k.c., która służy przede wszystkim „ustaleniu i utrzymaniu wartości świadczeń w czasie” (por. wyrok Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2016 roku, I CSK 1049/14).

Postanowienia badanej umowy nie przewidywały rzeczywistego obowiązku banku oddania do dyspozycji kredytobiorców waluty obcej. Bank miał oddać do dyspozycji kredytobiorców kwotę w złotych polskich, jak również kredytobiorcy potrzebowali środków na finansowanie zobowiązań, które były spłacane w złotych polskich. Wyrażenie salda kredytu w walucie obcej gwarantowało obniżenia kosztów udzielanego kredytu, wiążący się z niższym oprocentowaniem naliczanym od środków w walucie obcej, do której kredyt miał być denominowany.

Reasumując należało stwierdzić, że kredyt denominowany lub indeksowany do waluty obcej to kredyt udzielony w złotych polskich, którego kwota jest odnoszona do waluty obcej. Nie jest to więc kredyt walutowy.

Za trafne Sąd Apelacyjny uznał zarzuty naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 233 § 1 k.p.c., poprzez wyprowadzenie ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, wniosków z niego niewynikających, a nadto sprzecznych z zasadami logicznego rozumowania i przyjęcie, że Bank wypłacił Pozwanym sumę 252.891,04 franków szwajcarskich tytułem kredytu udzielonego na podstawie umowy kredytu hipotecznego nr (...) - (...) oraz że Pozwani wpłacili na rzecz Powoda, z tytułu realizacji umowy kredytu hipotecznego nr (...) - (...) zawartej między Pozwanymi a Bankiem (...) S.A. z siedzibą w K. w dniu 1 sierpnia 2006r., kwotę 104.904,91 CHF, podczas gdy ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i zgodnych stanowisk stron wynikało, że zarówno wypłata, jak i spłata kredytu następowały wyłącznie w walucie polskiej.

W tym stanie rzeczy liczne opinie sporządzone w toku niniejszej sprawy przez biegłych sądowych, okazały się ostatecznie całkowicie nieprzydatne do rozstrzygnięcia, gdyż po pierwsze zakładały one ważność umowy i opierały się na jej zapisach, a w konsekwencji wiązały się z przeliczaniem świadczeń w złotych polskich na świadczenie we franku szwajcarskim, tudzież koncentrowały się na wyliczeniu należności w oparciu o kurs średni NBP, którym Sąd Okręgowy próbował zastąpić kurs CHF wynikający z tabel kursowych banku, na co konsumenci stanowczo nie wyrażali zgody. Tym samym w świetle stanowiska zajętego przez TSUE w wyroku z 3 października 2019 r. (C-260/18) należało wykluczyć możliwość tzw. redukcji utrzymującej skuteczność abuzywnego postanowienia poprzez wypełnienie luki w umowie na podstawie art. 56 k.c. np. ustalonym zwyczajem, za który można uznać stosowanie kursu średniego NBP do wykonania zobowiązań wyrażonych w walucie obcej. Wskazuje się, że tego rodzaju zabieg nie usunąłby negatywnych dla konsumenta skutków abuzywności postanowień o indeksacji kredytu związanych z nieograniczony ryzykiem kursowym, a także niweczyłby odstraszący cel dyrektywy 93/13. Podobnie w wyroku z 25 listopada 2020 r., C – 269/19 Trybunał wykluczył możliwość wypełniania luk w umowie wynikających z usunięcia z niej nieuczciwych warunków „wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, które nie były przedmiotem szczególnej analizy prawodawcy w celu określenia równowagi między całością praw i obowiązków stron umowy, które nie korzystają w związku z tym z domniemania braku nieuczciwego charakteru, które przewidują, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów i które nie stanowią przepisów dyspozytywnych ani przepisów mających zastosowanie w wypadku, gdy strony umowy wyrażą na to zgodę”. (tak również TSUE w sprawie C-19/20 (nb 67 i 68).

Wprawdzie Sąd Okręgowy wyraził zapatrywanie, że w prawie polskim brak jest przepisu dyspozytywnego, który pozwalałby na zastąpienie kwestionowanych zapisów umowy, a ponadto brak jest przepisu, który pozwala sądowi krajowemu na zastąpienie niedozwolonego postanowienia umownego przepisem dyspozytywnym, w szczególności przepisu takiego nie stanowi art. 358 k.c., który uzyskał takie brzmienie po zawarciu umowy przez strony ani stosowany w drodze analogii przepis art. 41 Prawa wekslowego, to jednak w swym rozstrzygnięciu zastosował kurs średni NBP, wyliczając należność powodowego banku w walucie CHF, pomimo iż wypłata kwoty kapitału, jak i spłata rat następowały w złotych polskich. Sąd Okręgowy, uwzględniając każde ze świadczeń w walucie CHF, ostatecznie określił różnicę pomiędzy nimi z odwołaniem się do średniego kursu NBP, zasądzając ją na rzecz powoda.

Korygując zatem częściowo ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, Sąd Apelacyjny w całości podziela stanowisko tego Sądu co do zawartych w umowie kredytu klauzul abuzywnych, skutkujących nieważnością umowy w całości. Rozważania prawne Sądu Okręgowego zasługiwały w tej części na aprobatę. Wyrażona przez Sąd Okręgowy ocena zbieżna była z argumentacją strony pozwanej, ale także nie została podważona przez stronę powodową, która nie zdecydowała się na zaskarżenie wyroku, pomimo oddalenia roszczenia ponad kwotę 147 986,13 CHF z żądanej kwoty 207 014,15 CHF.

Zatem tytułem podsumowania, Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu Okręgowego, że abuzywność klauzuli denominacyjnej odnosi się do wprowadzonego do umowy ryzyka kursowego, przy braku dostatecznego pouczenia konsumentów o skali tego ryzyka (niewypełnienie obowiązków informacyjnych w zakresie wynikających z przytoczonych przez Sąd Okręgowy orzeczeń TSUE), ale także odwołania się przy wyliczeniu świadczeń każdej ze stron do kursu waluty określonego jednostronnie przez powodowy bank, przy braku obiektywnych i możliwych do weryfikacji kryteriów ustalania tego kursu, co w świetle ukształtowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego musi być uznane za rażąco naruszające interes konsumenta i sprzeczne z dobrymi obyczajami (m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14; z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, z 2 czerwca 2021r. akt I CSKP 55/21).

Klauzula denominacyjna musi być uznana za postanowienie odnoszące się do głównego przedmiotu umowy (por. wyrok z dnia 3 października 2019 r., (...) i (...), C-621/17, EU:C:2019:820, pkt 32 i przytoczone tam orzecznictwo). Trybunał wyjaśnił również, że postanowienia umowy odnoszące się do ryzyka kursowego definiują główny przedmiot tej umowy (wyroki: z dnia 20 września 2018 r., (...) Bank (...), C-51/17, EU:C:2018:750, pkt 68 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 14 marca 2019 r., (...), C-118/17, EU:C:2019:207, pkt 48), przy czym jest ona niejednoznaczna, co prawidłowo wyłożył Sąd Okręgowy.

Nie ulegało także wątpliwości, że umowa kredytu została zawarta przez pozwanych jako konsumentów, a klauzula denominacyjna nie była przedmiotem indywidualnych uzgodnień między stronami, co wynika nie tylko z charakteru zawartej umowy jako opartej o wzorzec umowny powszechnie stosowany przez powodowy bank, ale także z niewywiązania się powoda z obowiązku udowodnienia w myśl art. 385¹ § 4 k.c., że postanowienie zostało indywidualnie uzgodnione z konsumentami.

Oceniając skutki abuzywności klauzuli ryzyka kursowego i klauzuli denominacyjnej określającej mechanizm waloryzacji, trzeba wskazać, że w świetle art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c. nie wiążą one pozwanych. Przepis art. 385⁽¹⁾ § 2 k.c. stanowi jednocześnie, że jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Sąd Najwyższy wyjaśnił, że brak związania konsumenta niedozwolonym postanowieniem umownym, o którym mowa w art. 385⁽¹⁾ § 1 zd. 1 k.c., oznacza, że nie wywołuje ono skutków prawnych od samego początku i z mocy samego prawa, co sąd ma obowiązek wziąć pod uwagę z urzędu (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2007 r., III CZP 62/07, OSNC 2008, nr 7-8, poz. 87 i uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 maja 2014 r., III CSK 204/13, "Monitor Prawa Bankowego" 2015, nr 1, s. 22, z dnia 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16, z dnia 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16, OSNC 2018, nr 7-8, poz. 79, z dnia 24 października 2018 r., II CSK 632/17, nie publ., z dnia 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18, nie publ., z dnia 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17, nie publ., z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, OSP 2019, z. 12, poz. 115), chyba że konsument następczo udzieli "świadomej, wyraźnej i wolnej zgody" na to postanowienie i w ten sposób jednostronnie przywróci mu skuteczność (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16 i z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, OSP 2019, z. 12, poz. 115, wyrok TSUE z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, (...) i (...) przeciwko (...) Bank (...), pkt 54, 66-67; por. też uchwała Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2018 r., III CZP 114/17, OSNC 2019, nr 3, poz. 26).

W okolicznościach niniejszej sprawy konsument takiej zgody nie wyraził, konsekwentnie domagając się oddalenia powództwa i powołując się na nieważność umowy ze względu na zawarte w niej klauzule abuzywne dotyczące ryzyka kursowego i zastrzeżonego w umowie prawa banku do jednostronnego kształtowania kursu znajdującego zastosowanie do rozliczeń stron.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, rację miał Sąd Okręgowy, że abuzywność klauzul dotyczących głównego przedmiotu umowy musiała skutkować nieważnością całej umowy. Nie mogła ona bowiem istnieć po usunięciu z niej ww. niedozwolonych postanowień umownych, stanowiących elementy przedmiotowo istotne umowy, charakteryzujące tę umowę pod względem powiązania świadczeń z walutą obcą. Nie było także możliwości jej wykonywania, gdyż nie istnieje mechanizm pozwalający na określenie kwoty jaka ma być wypłacona kredytobiorcom, a w dalszej kolejności, nie ma możliwości określenia wysokości każdej ze spłacanych przez kredytobiorców rat. Wyeliminowanie mechanizmu waloryzacji oznacza zatem, że brak jest istotnego elementu umowy, bez którego nie może być ona wykonywana. Ponadto, jak to wyżej wskazano, wyeliminowanie klauzuli denominacyjnej powoduje zanik ryzyka kursowego, które musi być uznane za element konstytutywny, charakteryzujący umowę pod względem powiązania świadczeń z walutą obcą. Należy zatem uznać, że wyeliminowanie ryzyka kursowego, charakterystycznego dla umowy kredytu denominowanego do waluty obcej i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR, jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, nr 11, poz. 134). Oznacza to z kolei, że po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawia za jej całkowitą nieważnością (bezskutecznością) (wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r. V CSK 382/18, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r. III CZP 6/21).

Jak przesądził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7 maja 2021 r. (III CZP 6/21), jeżeli bez bezskutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń

pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.). Kredytodawca może żądać zwrotu świadczenia od chwili, w której umowa kredytu stała się trwale bezskuteczna.

Jakkolwiek powyższe co do zasady przemawiałoby z uwzględnieniem żądania banku o zwrot wypłaconej pozwanym kwoty, to jednak wykluczyć należy możliwość zastosowania przyjętej przez Sąd Okręgowy teorii salda, która zakłada porównanie wartości wzbogacenia obu stron nieważnej umowy i wskazuje na powstanie roszczenia jedynie po tej stronie, której wzbogacenie ma wyższą wartość. Opowiadając się za teorią dwóch kondykcji, zaaprobowaną przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7 maja 2021r (III CZP 6/21), należało uznać, że żądanie przez bank zapłaty kwoty 207 014,15 CHF, niezależnie od kwestii odmiennej podstawy faktycznej i prawnej, aniżeli wskazywana przez powoda, nie mogło być uwzględnione, jako że kwotą podlegającą zwrotowi na rzecz powoda mogła być jedynie kwota wypłaconego na rzecz pozwanych świadczenia w walucie w jakiej wypłata nastąpiła, a zatem w złotych polskich.

W sytuacji bowiem bezpodstawnego wzbogacenia, zgodnie z art. 405 k.c. strona może żądać wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Tymczasem powód, który wypłacił na rzecz pozwanych kwotę 595 000 złotych, domagał się zamiast zwrotu wypłaconej kwoty w złotych polskich, zasądzenia ekwiwalentu tej kwoty w wysokości 207 014,15 CHF, w sytuacji gdy wydanie korzyści w naturze (w wypłaconej faktycznie kwocie oraz walucie) było możliwe.

Sąd Apelacyjny stoi na stanowisku, że w razie nieważności stosunku prawnego, który był podstawą świadczenia, strona ma prawo domagać się zwrotu tego co świadczyła, a nie ekwiwalentu świadczenia przeliczonego na walutę inną niż waluta spełnionego świadczenia. Nie znajdzie bowiem w tym przypadku zastosowania przepis art. 358 § 1 k.c., skoro adresowany on jest do dłużnika, nie dając wierzycielowi uprawnienia wyboru waluty. Zgodnie z art. 358 § 1 k.c. jeżeli przedmiotem zobowiązania podlegającego wykonaniu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej, dłużnik może spełnić świadczenie w walucie polskiej, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe będące źródłem zobowiązania lub czynność prawna zastrzega spełnienie świadczenia wyłącznie w walucie obcej. Z kolei § 3 powołanego przepisu znajduje tylko zastosowanie w sytuacji, gdy dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia, wówczas wierzyciel może żądać spełnienia świadczenia w walucie polskiej według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia, w którym zapłata jest dokonywana. Wskazuje się jednak, że przepis art. 358 §3 k.c. nie umożliwia wierzycielowi zmiany waluty bez zgody dłużnika (por. Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z 2 września 2014 r., I ACa 739/14, Legalis; Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku 15 kwietnia 2015 r., I ACa 1493/14, Legalis; Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z 15 marca 2016 r., I ACa 100/16, Legalis; oraz R. Morek [w:] Kodeks cywilny Komentarz. pod red. K. Osajdy, 2021, art. 358, pkt 12, Brzozowski [w:] Kodeks cywilny. Komentarz. Art. 1–44910 pod red. K. Pietrzykowskiego, art. 358, Nb 4, Lemkowski [w:] Kodeks cywilny. Tom II. Komentarz. Art. 353–626 pod red. M. Gutowskiego, 2019, art. 358, Nb 18-19).

Jednocześnie zakres wierzytelności przysługującej uprawnionemu w związku z bezpodstawnym wzbogaceniem, w sposób jednoznaczny określa przepis art. 405 k.c., dając prymat zwrotowi korzyści majątkowej w naturze, a dopiero gdy zwrot ten nie jest to możliwy, domagania się zwrotu jej wartości. W okolicznościach niniejszej sprawy nie można uznać, by zachodził przypadek braku możliwości zwrotu przez pozwanych kwot uzyskanych od powoda w złotych polskich bez podstawy prawnej. Żądanie wierzyciela, który domagał się zwrotu spełnionego przez siebie świadczenia, jako świadczenia spełnionego bez podstawy prawnej, powinno więc sprowadzać się do żądania zwrotu zarówno kwoty, jak i waluty w jakiej świadczenie to zostało spełnione.

Nie zachodziły więc przesłanki do przeliczenia nienależnego powodowie świadczenia według reguły określonej w art. 358 § 2 k.c., czyli z zastosowaniem kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia wymagalności roszczenia i zasądzenia kwoty we frankach szwajcarskich, w sytuacji gdy świadczenie spełnione przez powoda wynosiło 595 000 złotych.

Z uwagi na brak tożsamości obu świadczeń, nie było możliwości uwzględnienia powództwa w zakresie obejmującym kwotę 207 014,15 CHF, wobec czego podlegało ono oddaleniu w całości.

Nie ulega jednocześnie wątpliwości, że żądanie powoda nie znajdowało podstawy prawnej w zawartej przez strony umowie, która okazała się nieważna, a jego wysokości nie uzasadniało wypowiedzenie umowy przez bank i nieskuteczna próba postawienia wierzytelności w stan wymagalności.

Skutkowało to zmianą zaskarżonego wyroku i oddaleniem powództwa na podstawie art. 386 § 1 k.p.c.

O kosztach procesu należało orzec na podstawie art. 98 k.p.c., obciążając obowiązkiem ich zwrotu w całości powoda jako stronę przegrywającą, odmiennie aniżeli uczynił to Sąd Okręgowy w zaskarżonym wyroku.

Katarzyna Jakubowska-Pogorzelska